

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐI TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

ISMERETTERJESZTŐ SZAKIRODALMI MŰ („SZÜLETÉSKÖNYV”) SZERZŐSÉGE

SZJSZT-11/10

Magánmegkeresés

A megkereső által feltett kérdések

1. Kérem a Szerzői Jogi Szakértői Testület szakvéleményét arról, hogy a mellékelt „Születéskönyv” című mű egységes, egy szerző által írott mű, nem több szerző által összeállított alkotás.
2. Kérem, hogy a szakértői testület vizsgálja meg, lehetséges-e az, hogy ezt a könyvet, illetve annak egyes részeit más, nem szülész-nőgyógyász végzettségű személy írta.

A megkereséshez csatolt mellékletek

A megkereső a megkereséshez csatolta:

- a „Születéskönyv” című mű könyv formájában többszörözött egy példányát;
- az eljáró tanács által az alábbiak szerint számozással ellátott iratokat:
  - I. dr. D. G. által írt anyagokat, amelyek 1–13-ig
    1. „Az anyai és a magzati vércső”
    2. „Ikerterhesség”
    3. „Doppleres ultrahang-vizsgálatok a terhesség során”
    4. „Magzati rendellenesség szűrés” – megegyezik a 13. számmal
    5. „Wellness a terhesség alatt”
    6. „Vitamin és ásványi anyag pótlás a várandósság idején”
    7. „Terhességmegszakítás”
    8. „Terhesgondozás”
    9. „Tájékoztató a szülészeti-nőgyógyászati részleg munkájáról”
    10. „Konzílium 5. koraszülés”
    11. „Magzatra is veszélyes vírushatások”
    12. „Újdonságok a Down-kór szűrésében”
    13. „Magzati rendellenesség szűrés” megegyezik a 4. számmal,

- II. táblázatos felsorolást arról, hogy dr. D. G. 2007–2009 között szakértőként mely témákban, mely médiumokban (televíziók, rádiók, folyóiratok, internetes médiumok), mely formában (beszélgetés, nyilatkozat) nyilatkozott. A megkereső a nyilatkozatok szövegét nem mellékelte.

Tényállás és előzetes megállapítások

Az eljáró tanács rögzíti, hogy szakvéleményének kialakítása során csak a megkereső által rendelkezésére bocsátott bizonyítékokat értékeli.

A megkeresés oka, hogy a megkereső megbízójának volt élettársa azt állítja, hogy ő a „Születéskönyv” című mű társszerzője, egyes fejezeteket ő írt. Ezzel szemben a megkereső megbízója a mű egyedüli szerzőjének vallja magát, és azt állítja, hogy volt élettársa csak egyes kisebb jelentőségű szerkesztői munkát végzett.

A megkereső megbízója szülész-nőgyógyász végzettségű, szakmájában praktizál, és emellett a széles közönségnek szóló ismeretterjesztő publikációs, előadói tevékenységet végez, és különböző médiumokban szakkérdésekben nyilatkozik.

A megkereső megbízójának volt élettársa óvodapedagógus végzettségű. A megkeresés az ő esetleges egyéb tevékenységéről, képzettségéről nem szól.

A megkereséshez csatolt „Születéskönyv” című mű borítója, címlapja és impresszuma dr. D. G.-t egyedüli szerzőként tünteti fel. Az impresszum szerint a művet a K. Kft. 2009-ben adta ki. A többszörözést a műpéldány igazolja, a terjesztésre azonban csak a megkeresés utal, mely szerint a jogvita miatt a mű terjesztését nem kezdték meg. Az impresszum ezenkívül megjelöli a borítógrafika szerzőjét, valamint azt a személyt, aki a könyvforma „design & layout” tervezője, illetve a könyvben szereplő számos kép feldolgozását végezte. Az impresszum ezenkívül három szerkesztőt tüntet fel, közöttük a megkereső megbízójának volt élettársát, azonban az általuk végzett tevékenységre a megkeresés további adatokat nem tartalmaz.

A csatolt, 1–13. számozással ellátott iratok között vannak olyanok, amelyek szerzői műnek (rövid ismeretterjesztő szakirodalmi cikkek) minősíthetőek, és vannak olyanok, amelyek a szerzői mű minőségét biztosan nem érik el (a 8. számú vázlat és a 9. számú rövid leírás egy kórházi részlegről). Ezen iratok szerzői jogi védettségét az eljáró tanács behatóbban nem vizsgálta.

A cikkek közül egyesek a „Születéskönyv” egyes fejezeteibe egy az egyben vagy apró, sem a tartalmukat, sem a formájukat érdemben nem érintő nyelvhelyességi, stilisztikai módosításokkal lettek átemelve:

11. szám – „Születéskönyv” 35–43. oldal;

2. szám – „Születéskönyv” 162–163. oldal.

Az 1., 3., 4. (13.), 5., 6., 8., 12. számú melléklet tartalma részben megjelenik a „Születéskönyv”-ben, egy az egyben azonban fejezeteket nem képeznek, és hosszabb szövegrészek azonos megfogalmazása sem állapítható meg.

Az 5., 6. számú melléklet kismamáknak szóló életmód- és táplálkozási tanácsokról szól, a többi orvosi, szakmai kérdéseket tárgyal.

A mellékletek stílusa egységes, azzal, hogy a kifejezetten orvosi, szakmai kérdéseket tárgyaló cikkek több orvosi szakkifejezést tartalmaznak.

Az eljáró tanács az átadott „Születéskönyv” műpéldány kapcsán az alábbi elemeket azonosította, amelyek kapcsán a szerzői jogi védelem fennállása vizsgálható;

- borítóterv és grafika (nem vitatott, az eljáró tanács ezzel nem foglalkozik érdemben);
- belső megjelenés (layout és dizájn), a képek szövegbe szerkesztése, elhelyezése (nem vitatott, ezért az eljáró tanács ezzel sem foglalkozott);
- a „Születéskönyv” szövege (a megkeresés ennek a vizsgálatára irányult);
- a szövegben elhelyezett fényképek és ezen képek összeválogatása, tartalmilag a szöveghez rendezése (a megkeresés erre vonatkozóan semmilyen adatot nem tartalmaz, ezért az eljáró tanács a képek, illusztrációk összeválogatásában megnyilvánuló esetleges szerzői jogi védelemre érdemes szerkesztői tevékenységet a megkeresésben foglalt kérdésekkel összefüggésben nem vizsgálja).

A megkeresésben közölt adatokból (a II. számú csatolt táblázat 2007–2009-es médiamegjelenéseket sorol fel) és a műpéldány kiadási éve (2009) alapján a mű a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban Szjt.) hatálya alatt keletkezett, ezért a feltett kérdések vonatkozásában a jogszabály szerzősége vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

Az eljáró tanács szakvéleménye

Az eljáró tanács a megkereső által rendelkezésére bocsátott iratok alapján a megkeresésben feltett kérdésekre a „Születéskönyv” című mű szövegének vizsgálatával, illetve a szöveg I. 1–13. szám alatt csatolt iratokkal való összevetésével válaszolhat.

Az eljáró tanács előzetesen megállapítja, hogy a „Születéskönyv” szerzői jogi védelem alatt álló ismeretterjesztő szakirodalmi műnek tekintendő. Az Szjt. 4. § (1) bekezdése alapján a szerzői jog azt illeti, aki a művet megalkotta. Ebből következően:

- a szerzőség ténykérdés;
- szerző az, aki a művet alkotó módon hozta létre, azaz azt a minőséget tette hozzá, amelytől a mű szerzői jog által védett alkotás lesz;
- szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni-eredeti jellege miatt illeti meg;
- a szerzői jog tehát nem a mű tartalmát, hanem a tartalom gondolati kifejezését védi,¹
- a szerzői jogi védelem ezen túlmenően nem függ minőségi vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől, azaz például a mű szakmai, tartalmi helyességétől sem.

¹ Dr. Gyertyánfy Péter (szerk.): A szerzői jogi törvény magyarázata. Complex, 2006, p. 30.

A „Születéskönyv” két részre és azon belül több fejezetre tagolódik. A fejezetek és az azokon belüli alcímek a gyermekvállalással, a várandóssággal és a gyermekszületéssel kapcsolatos különböző témákat dolgoznak fel. Ezek között szükségszerűen vannak életmód-tanácsadás jellegű és kifejezetten orvosi szakkérdéseket tárgyaló fejezetek, azonban megállapítható, hogy a tisztán orvosi szakmai kérdéseket tárgyaló részek túlsúlyban vannak.

Minden téma tárgyalására egyformán jellemző a világos megfogalmazás, a gyermeket vállaló párok, várandós nők számára közérthetőségre törekvés. Ezért a szöveg kerüli a hosszú mondatokat, az orvosi szakkifejezések halmozását vagy a szaknyelvi fordulatokat (legfeljebb zárójelben adja meg a szaknyelvi terminológiát), mivel éppen ezek magyarázatára törekszik.

A szöveg fordulatait és stílusát tekintve minden fejezetében egységes, és eltekintve attól, hogy az I. 1–13. szám alatti mellékletekben az orvosi szakkifejezések nagyobb mértékben fordulnak elő, a mondatok hosszára, szerkesztésére és a világosságra törekvő megfogalmazásra tekintettel stílusa az 1–13. számú mellékletek stílusához nagyban hasonlít.

A „Születéskönyv” stílusa a mű szakszerűsége és pontosságra törekvő, de egyben közérthető ismeretterjesztő szakirodalmi jellegének felel meg. Ez azonban az is jelenti, hogy kirívó és nagyon jellegzetes stílusjegyek a szövegben nem azonosíthatóak.

A szöveg tartalmát tekintve megállapítható, hogy az legnagyobb részt orvosi, szülészeti-nőgyógyászati szakmai kérdéseket tárgyal. A műben irodalomjegyzék, idézetek nem találhatóak. A szöveg egységessége nem utal arra, hogy egyes, bármely témát tárgyaló részek máshonnan, különböző szakmai mélységű és stílusú forrásokból lettek volna átemelve. Ez, összevetve az 1–13. alatt csatolt iratokkal és azzal, hogy dr. D. G. a II. melléklet szerint milyen jellegű szakmai-ismeretterjesztő tevékenységet végez, nagymértékben valószínűsíti, hogy a műnek van olyan szerzője, aki saját szakmai ismereteit, tapasztalatait öntötte formába, rutinosan, szakmai kérdéseket közérthető formában előadva, és nem különböző szakirodalmi forrásokat dolgozott fel, használt közvetlenül a mű megírása során.

A fentiek alapján az eljáró tanács a feltett kérdéseket az alábbiak szerint válaszolja meg.

Ad 1. Megállapítható, hogy a „Születéskönyv” című mű fejezetekre tagoltan is egységet képez, egységes koncepció alapján született. Az egyes fejezetek nagyobb részben orvosi-szakmai és kisebb részben életmód-tanácsadási témáinak hullámmozása ellenére is egységes stílusban írottak, az egyes fejezetek egymáshoz képest arányosak, megközelítésük, a témák tárgyalásának mélysége is egyöntetű.

A mű stílusa ismeretterjesztő szakirodalmi jellegéhez kötött, kirívó stílusjegyeket nem mutat.

Szakirodalmi mű esetében, ahol a stílus a mű célja által nagyban meghatározott, a mű, illetve a mű megformáltságának, irodalmi művek esetében megfogalmazásának egységessége önmagában nem zárja ki azt, hogy egy adott műnek több szerzője legyen, ezért a jelen esetben az egy szerző által történt alkotás csak valószínűsíthető.

Ad 2. A mű nagyobb részét teszi ki az orvosi-szakmai kérdések tárgyalása, és ezeknél, ahogyan azt korábban kifejtettük, feltételezhető, hogy szülész-nőgyógyász végzettségű, várandósok gondozását a gyakorlatban végző orvos saját tapasztalatainak formába öntése valósult meg. A mű stílusának, koncepciójának egységessége és felépítése pedig arra utal, hogy a mű egy szerző elképzelése alapján született. A mű olyan fejezetet nem foglal magában, amelynek tartalma kifejezetten óvodapedagógus szerzőre utalna. Ebből következően az élettárs szakmai felkészültsége nem támasztja alá, hogy érdemben hozzájárult volna a mű tartalmához.

Az eljáró tanács ugyanakkor a szakmai kérdések helyességét nem vizsgálta, mert azok helyessége vagy helytelensége a szerzőséget és a szerzői jog általi védelmet nem befolyásolja.

Összefoglalva

Az eljáró tanács a megkeresés és mellékletei alapján teljes bizonyossággal megállapítani nem tudja, hogy a „Születéskönyv” című műnek csak egyetlen, szülész-nőgyógyász végzettségű szerzője van-e. A mű vizsgálata alapján azonban megállapítható, hogy a túlnyomórészt előforduló orvosi-szakmai kérdéseket tárgyaló részeket gyakorló szülész-nőgyógyász szakorvos írta, és ezek a mű egységes koncepcióját is meghatározzák. Tehát feltehetően a mű egységes koncepciója is a szerző szakorvosnak tulajdonítható. A mellékletben 1–13. szám alatt csatolt iratok és a „Születéskönyv” egységes stílusa pedig azt valószínűsíti, hogy a műnek egy szerzője van.

Dr. Hajagos Éva, a tanács elnöke
Dr. Kabai Eszter, a tanács előadó tagja
Dr. Kiss Zoltán, a tanács szavazó tagja

ÉPÍTÉSZETI ALKOTÁS ENGEDÉLYEZÉSI TERVÉNEK FELHASZNÁLÁSA KIVITELEZÉSI TERV ELKÉSZÍTÉSÉRE ÉS A FELHASZNÁLÁSI ENGEDÉLY TERJEDELME A TÁMOGATÁSI SZERZŐDÉS RÉSZÉT KÉPEZŐ ÁLTALÁNOS SZERZŐDÉSI FELTÉTELEK ALAPJÁN

SZJSZT-15/10

Magánmegkeresés

A megkereső által feltett kérdések

- A Pályázat Támogatási Szerződés mintájának Általános Szerződési Feltételek 12.5. pontja a szerzői jogról szóló törvény előírásaival összhangban támasztja-e jogok megszerzésének kötelezettségét?
- Az ajánlatkérő egyetem (a továbbiakban: TE) a szerzői jogról szóló törvényben foglaltaknak megfelelően írta-e elő a közbeszerzési eljárásban megkötendő szerződésben a jogok megszerzését?
- Az ajánlattevő K. Kft. a szerzői jogról szóló törvény előírásaival összhangban tagadja meg ezen jogok átadását?
- Amennyiben az ajánlatkérő érvénytelennek nyilvánítja az ajánlattevő ajánlatát, és a közbeszerzési eljárás eredménytelenségéről dönt, milyen úton tudja megszerezni a felhasználási jogokat, hogy eleget tehessen a támogatásra irányuló Pályázat Támogatási Szerződésében foglaltaknak?

Az eljáró tanács szakértői véleménye

Előzetes megállapítások

Az eljáró tanács mindenekelőtt rögzíti, hogy a szakértői vélemény kialakítása során kizárólag a megkeresés és a megkereséshez mellékelt CD-n található okiratok alapján alakította ki a szakvéleményét.

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet – a Szakértő Testület feladatai cím alatt – kimondja, hogy a testület a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.) 101. § (1) és (3) bekezdésében megjelölt ügyekben szakértői véleményt ad bírósági vagy hatósági megkeresés, illetve megbízás alapján. E rendelet alkalmazásában szerzői jogi jogvitás ügy az Szt.-ben szabályozott szerzői, szomszédos és adatbázis-előállítói jogok érvényesítésével összefüggő bármely jogvita. Az Szt. 101. §-ának (3) bekezdése szerint a Szerzői Jogi Szakértő Testület felkérésre peren kívül is adhat szakvéleményt a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésekben. A szak-

értő testület feladatkörének fenti meghatározására tekintettel az eljáró tanács nem vizsgálta a közbeszerzési eljárásra és a kiemelt ellátást biztosító egészségügyi intézmények korszerűsítésére kiírt pályázatra vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, szakvéleményét a felek e tárgyban tett egyező előadására alapítja. Az eljáró tanácsnak nem áll rendelkezésére a támogatási szerződéssel és a közbeszerzési eljárással kapcsolatos dokumentáció.

Az eljáró tanács ugyancsak nem vizsgálta, hanem kizárólag a felek e tárgyban tett egyező előadására alapozza, hogy a K. Kft. ügyvezetője, T. D. Ybl-díjas, okl. építészmérnök „*rendelkezik a projekt keretében felújításra kerülő TE Budapest ... alatti épületének terveire vonatkozó teljes körű szerzői joggal*”.² A közbeszerzésen résztvevő K. Kft., amellyel a TE a tervezési szerződés megkötéséről tárgyal, jogi személy. A K. Kft.-nek a szerzői jogi jogosulttól,³ illetve a természetes személy szerzőtől mint a tervek (mű) alkotójától, T. D. építészmérnöktől származó jogszerzése (amelyet az eljáró tanács a TE-vel megkötendő szerződés lényeges előfeltételének tekint), erre vonatkozó kérdés hiányában nem tárgya a jelen szakvéleménynek, ezzel a kérdéssel az eljáró tanács kizárólag a 4. kérdés megválaszolásához szükséges mértékben foglalkozik. Azzal sem foglalkozik kérdés hiányában az eljáró tanács, hogy milyen jogviszony áll fenn szerzői jogi szempontból az ügyvezető és a K. Kft. között.

A szakvéleménykérés alapjául szolgáló tényállás összefoglalása

A TE „Korányi-projekt”-jének tárgya egy kórházi épület rekonstrukciója és bővítése.

A TE és a K. Kft. 2007. július 10-én tervezési szerződést kötött a Korányi projekt megvalósításához szükséges építési engedélyezési tervdokumentáció elkészítésére. A szerződés teljesítésének eleme „*az építési engedélyezési tervdokumentáció leszállítása Megbízó részére*”.⁴ A tervezési szerződés nem tartalmaz semmilyen rendelkezést az elkészült tervek felhasználásával, és általában a szerzői/felhasználási jogokkal kapcsolatban.

A tervező által a „Korányi-projekt” céljára készített építési engedélyezési tervdokumentáció alapján a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal 2008. május 7-én 460/909/17/2008 számon jogerős építési engedélyt adott, hogy a TE „*a Budapest ... hrsz. alatti ingatlanon álló ... külső-belső felújítását és részleges átalakítását elvégezze, a mögötte lévő területen ... új központi betegellátó épületet, az ingatlanon álló kórházépületek között összekötő folyosót építsen, és az ehhez szükséges bontási munkákat elvégezze a T. D. és T. B. (K. Építész Tervező Kft.) által 2007 októberében készített tervdokumentáció alapján.*”

² Megkeresés, 1. o. utolsó előtti bek.

³ A jelenlegi épület terveit az 1970-es évek elején T. D. mint a Középület Tervező Vállalat (KÖZTI) munkavállalója készítette. Ebből a régi Szjt. 14. § alapján az következik, hogy a felhasználási (gyakorlatilag vagyoni) jogokat a munkáltató szerezte meg. Emiatt az SZJSZT-nek a jogszerzési láncre vonatkozóan feltett kérdés hiánya kihathat a szakvélemény helytálló voltára.

⁴ Tervezési szerződés, B. 3. szakasza.

A TE, mint ajánlatkérő, hirdetmény közzététele nélkül induló tárgyalásos közbeszerzési eljárást⁵ bonyolított le az építési beruházás kiviteli terveinek elkészítése tárgyában. A tervező a benyújtott ajánlatokat megvizsgáló bírálóbizottság javaslata alapján az ajánlatkérő döntése szerint ezen közbeszerzési eljárást megnyerte.

A „Korányi-projekt”-et a TE a KMOP-2009-4.3.1/A_2 pályázat keretében kívánja megvalósítani, ezért a támogatás elnyerése céljából pályázatot nyújtott be a Stratégiai Alapok Programirodánál (STRAPI).

A támogatási szerződés mintájának általános szerződési feltételek (ÁSZF) 12.5. pontja kimondja:

„Amennyiben a Kedvezményezett a projekt keretében közbeszerzési eljárás lefolytatására köteles, a Kedvezményezett köteles a közbeszerzési eljárás lefolytatása során az ajánlati felhívásban, illetve a nyertes ajánlattevővel megkötött szerződésben kikötni, a teljesítés során keletkező, a szerzői jogi védelem alá eső alkotáson a Kedvezményezett területi korlátozás nélküli, kizárólagos és harmadik személynek átadható felhasználási jogot szerez. Köteles továbbá biztosítani, hogy a szerződés alapján a Kedvezményezett jogot szerezzen az alkotás (terv) átdolgozására.”

Ennek alapján a TE és a K. Kft. között kötendő generáltervezési szerződés tervezetének VI. pontja (címe: Szerzői jog) az alábbi rendelkezést tartalmazza:

„A Megrendelő a KMOP-2009-4.3.1/A_2, kiemelt ellátást biztosító egészségügyi intézmények korszerűsítése pályázat keretén belül kötött támogatási szerződés vonatkozó pontja alapján a teljesítés során keletkező, a szerzői jogi védelem alá eső terveken a Megrendelő területi korlátozás nélküli, kizárólagos és harmadik személynek átadható felhasználási jogot, valamint átdolgozásra való jogot szerez.”

Előzetes észrevételek

Az építészeti művekre vonatkozó tervezési szerződés jövőben alkotandó mű megalkotására és felhasználására vonatkozó felhasználási szerződés, amelyben az elkészítés elemeire – az Sztj. 3. § útján alkalmazandó – Ptk. tervezési szerződési szabályait, és e mögött a vállalkozási szerződési, majd ezek mögött a Ptk. általános szerződési szabályait kell alkalmazni.

A tervezési szerződés tárgya

A tervezési szerződés alapján a vállalkozó műszaki-gazdasági tervező munka elvégzésére, a megrendelő pedig annak átvételére és díj fizetésére köteles [Ptk. 408. § (1) bek.]. A megrendelő a tervet csak a szerződésben meghatározott célra és esetben használhatja fel, nyilvánosságra nem hozhatja [Ptk. 409. § (3) bek.]. A tervezési szerződéssel kapcsolatban rendelkezésre bocsátott, jogi oltalomban részesíthető szellemi alkotások tekintetében a kutatási szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni [Ptk. 410. § (5) bek.].

⁵ A közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény (Kbt.) 125. § (2) bek. b) pontja alapján.

Az utaló szabály alapján a Ptk. alkalmazandó 412. §-ának (3) bekezdése szerint a [kutatósi] szerződéssel kapcsolatban rendelkezésre bocsátott, jogi oltalomban részesíthető szellemi alkotások tekintetében

a) ha a megrendelő a rendelkezés jogát kiköti, a vállalkozó a szellemi alkotást csak saját belső tevékenységéhez használhatja fel, nyilvánosságra nem hozhatja, harmadik személlyel nem közölheti; ilyen esetben a szellemi alkotással a megrendelő szabadon rendelkezik;

b) ha a megrendelő a rendelkezés jogát nem köti ki, a szellemi alkotást csak saját üzemi tevékenysége körében használhatja fel, nyilvánosságra nem hozhatja, harmadik személlyel nem közölheti; ilyen esetben a szellemi alkotással a vállalkozó szabadon rendelkezik.

Az építészeti alkotás és annak terve, valamint az épületegyüttes, illetve a városépítészeti együttes terve szerzői jogi védelem alá tartozik [Sztj. 1. § (2) bek. k) pont].

Az Sztj. 42–55. §-a szabályozza a felhasználási szerződést.

Azokban a kérdésekben, amelyeket az Sztj. nem szabályoz, a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni (Sztj. 3. §). Ebből következően az Sztj. 3. § alapján felhívott Ptk. szerinti megfelelő szerződéstípus (azaz a tervezési szerződés) szabályait kell alkalmazni a terv elkészítéséhez szükséges tevékenységgel kapcsolatos jogok és kötelezettségek megítélésére (kivéve azt, amit az Sztj. szabályoz, lásd a 49. és a következő §-okat). E szerződéstípus szabályai összekapcsolják a terv felhasználásának jogviszonyát a tevékenységre vonatkozó jogokkal és kötelezettségekkel azáltal, hogy előírják, hogy a feleknek rendelkezniük kell a tevékenységgel elért teljesítmények felhasználásáról [a Ptk. 410. § (5) bekezdés útján alkalmazandó 412. § (3) bekezdése].

A Ptk. 412. § (3) bekezdése diszpozitív rendelkezéseket tartalmaz a szerződés alapján a tervező által rendelkezésre bocsátott, jogi oltalomban részesíthető szellemi alkotásokra vonatkozó rendelkezési jogról, más szóval arról, hogy melyik felet milyen terjedelmű vagyoni jogok illetheti meg a szerződés alapján keletkező szellemi alkotásokon. A feleknek a tervezési szerződés alapján rendelkezésre bocsátott, jogi oltalomban részesíthető szellemi alkotások jogi sorsára vonatkozó megállapodása a tervezési szerződés lényeges tartalmi elemének tekinthető.

A szerzői jog elemei: a személyhez fűződő és a vagyoni jogok összessége

A tervező „a szerzői jogról történő lemondás”, illetve a „a szerzői jog engedélyezése” kifejezést használta⁶ az ÁSZF és a megköthető generáltervezési szerződés tervezetének szerzői jogi rendelkezésére. A szerzői jogi terminológiának nem megfelelő ezen szóhasználat miatt az eljáró tanács szükségesnek tartja utalni a szerzői jog elemeire és a vagyoni jogok körébe tartozó felhasználási magatartások engedélyezésének alapvető szabályaira.

⁶ Megkeresés, 3. o. 4. bek. és a K. Kft. 2010. május 26-án kelt levele az ajánlatkérőnek.

Az Sztj. 9. §-ának (1) bekezdése szerint a szerzőt a mű létrejöttétől kezdve megilleti a szerzői jogok – a személyhez fűződő és a vagyoni jogok – összessége. Az Sztj. tehát a szerzőt megillető jogokat két csoportba sorolja: személyhez fűződő és vagyoni jogokat különböztet meg.

Az Sztj. 9. §-ának (2) bekezdése szerint a szerző személyhez fűződő jogait nem ruházhatja át, azok másként sem szállhatnak át, és a szerző nem mondhat le róluk. A (3) bekezdés alapján a vagyoni jogok – az Sztj.-ben foglalt kivétellel – nem ruházhatók át, másként sem szállhatnak át, és azokról lemondani sem lehet.

Az Sztj. a szerző vagyoni jogait általánosságban a *felhasználás engedélyezésére* való jogokként határozza meg. Az Sztj. 16. § (1) bek. kimondja, hogy a szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.

Az Sztj. 17. § példalódzó felsorolása szerint a mű felhasználásának minősül különösen:

a) a többszörözés (18–19. §), ...

f) az átdolgozás (29. §),

A többszörözés joga: 18. § (2) ... Az építészeti alkotások esetében többszörözés a tervben rögzített alkotás kivitelezése és utánépítése is.

Az átdolgozás joga: 29. § A szerző kizárólagos joga, hogy a művét átdolgozza, illetve hogy erre másnak engedélyt adjon. Átdolgozás ... a mű minden más olyan megváltoztatása is, amelynek eredményeképpen az eredeti műből származó más mű jön létre.

Felhasználási szerződés alapján a *szerző engedélyt ad* művének felhasználására, a felhasználó pedig köteles ennek fejében díjat fizetni [Sztj. 42. § (1) bek.]. Mint az Sztj. miniszteri indokolása aláhúzza: a szerzői vagyoni jogok elidegeníthetlenségének – legalábbis főszabályként történő – fenntartása (1. Sztj. 9. §) szükségessé teszi a felhasználási szerződések szabályainak nagyfokú liberalizálását.

Ennek következménye, hogy az Sztj. alapján bármely műfajta esetében lehetséges a kizárólagos, a teljes védelmi időre szóló és harmadik személynek átengedhető jogot szerzett felhasználót olyan jogi helyzetbe juttatni, hogy az gyakorlatilag a jogátruházással legyen egyenértékű. Ehhez kapcsolódóan megjegyzendő, hogy a Ptk. alapján a tervezési szerződéssel kapcsolatban rendelkezésre bocsátott, jogi oltalomban részesíthető szellemi alkotások tekintetében – ha a megrendelő a rendelkezés jogát kiköti – a szellemi alkotással a megrendelő szabadon rendelkezik. Ennek indokoltságát alátámasztja, hogy a terművek a megrendelő kifejezett megrendelése és igénye alapján készített funkcionális alkotások.

A konkrét kérdésekre adott válaszok

1. *A Pályázat Támogatási Szerződés mintájának Általános Szerződési Feltételek 12.5. pontja a szerzői jogról szóló törvény előírásaival összhangban támasztja-e jogok megszerzésének kötelezettségét?*

A kérdés megválaszolásához az eljáró tanács az Szjt. felhasználási szerződések általános szabályaiból indul ki:

„42. § (2) *A felhasználási szerződés tartalmát a felek szabadon állapítják meg. A felhasználási szerződésre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarattal eltérhetnek, ha e törvény vagy más jogszabály az eltérést nem tiltja.*

...

43. § (1) *A felhasználási szerződés csak kifejezett kikötés esetén ad kizárólagos jogot. Kizárólagos felhasználási engedély alapján csak a jogszerző használhatja fel a művet, a szerző további felhasználási engedélyt nem adhat, és maga is csak akkor marad jogosult a mű felhasználására, ha ezt a szerződésben kikötötték.*

(3) *A felhasználási engedély korlátozható valamely területre, időtartamra, felhasználási módra és a felhasználás meghatározott mértékére.*

(4) *Jogszabály vagy a szerződés eltérő rendelkezése hiányában a felhasználási engedély a Magyar Köztársaság területére terjed ki, és időtartama a szerződés tárgyát képező műhöz hasonló művek felhasználására kötött szerződések szokásos időtartamához igazodik.*

...

46. § (1) *A felhasználó az engedélyt harmadik személyre csak akkor ruházhatja át, illetve csak akkor adhat harmadik személynek további engedélyt a mű felhasználására, ha azt a szerző kifejezetten megengedte.*

...

47. § (1) *A felhasználási engedély csak kifejezett kikötés esetén terjed ki a mű átdolgozására.”*

Az Szjt. 42. §-ának (2) bekezdése és a Ptk. 200. §-a által egybehangzóan biztosított szerződési szabadságból következően a felek szabadon állapodhatnak meg a felhasználás területi hatályáról, a felhasználás jogának harmadik személy részére történő átengedéséről, továbbá a mű átdolgozásának engedélyezéséről.

Az ÁSZF 12.5 pontja ezen kérdésekről egyértelmű rendelkezéseket tartalmaz.

Az ÁSZF tárgya kizárólag a vagyoni jogok engedélyezése, nem érinti a személyhez fűződő jogokat. Az ÁSZF 12.5 pontja nem ütközik az Szjt. kógens rendelkezésébe.

T. D. a Magyar Építész Kamara (MÉK) állásfoglalását kérte *„a szerzői jogok teljes körű átruházásának kérdésében”* az európai uniós források felhasználásával megvalósuló projektekkel kapcsolatban. A MÉK – főtitkárának 2010. június 8-án kelt állásfoglalásában – *„nem tudja elfogadni, hogy korlátozás nélkül és minden esetre kiterjedő átdolgozási jogot szerez-*

zenek a felhasználási szerződés alapján”.⁷ A MÉK szerint a szerződéstervezet rendelkezése tisztességtelen általános szerződési feltételnek minősül, mert a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg [Ptk. 209. § (1) bek.].

Az eljáró tanács – a konkrét ügygel kapcsolatban – nem ért egyet a MÉK álláspontjával.⁸

A támogatási szerződés tartalmi elemeire és a támogatási szerződés megkötésére vonatkozó szabályokat a 2007–2013 időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának általános eljárási szabályairól szóló 16/2006. (XII. 28.) MeHVM-PM együttes rendelet tartalmazza. A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) a felhívásban tájékoztatja az akciótervben meghatározott lehetséges projektgazdákat a támogatás igénylésének feltételeiről. A felhívás tartalmazza a támogatási szerződés tervezetét [4. § (2) bek. d) pont]. Az értékelő a támogatási szerződés aláírásához vagy a támogatás kifizetéséhez olyan előfeltételek előírását javasolhatja, amelyek teljesítését a projektgazdának a támogatási szerződés aláírása, illetve a támogatás kifizetése előtt igazolnia kell [7. § (11) bek.]. A támogatási szerződés megkötéséhez szükséges feltételeket a pályázati felhívás tartalmazza [15. § (3) bek.].

Általános szerződési feltételnek minősül az a szerződési feltétel, amelyet az egyik fél több szerződés megkötése céljából egyoldalúan, a másik fél közreműködése nélkül előre meghatároz, és amelyet a felek egyedileg nem tárgyaltak meg [Ptk. 205/A. § (1) bek.]. A támogatási szerződést a TE köti meg, a támogatási szerződésben a K. Kft. nem szerződő fél. Az ÁSZF csak annyiban érinti a K. Kft.-t, hogy a TE részére előírja, hogy a támogatás megszerzéséhez milyen kötelezettségek terhelik, ellenkező esetben nem kapja meg a támogatást.

Mint az Szjt. felhasználási szerződésre vonatkozó rendelkezéseivel bemutattuk, az ÁSZF az Szjt.-nek megfelelő felhasználási engedély megszerzésére vonatkozó szerződéses rendelkezést tartalmaz. Ettől eltérő és a felek megállapodásától függő kérdés lehet, hogy a Korányi projekt megvalósításához szükséges-e az ÁSZF-ben megjelölt terjedelmű felhasználási engedély.

A megvalósításhoz nem szükséges, hogy a felhasználásra területi korlátozás nélkül kerüljön sor. Mindemellett az ajánlatkérő oldalán indokolt és célszerű kikötés a felhasználási jog kizárólagossága, a felhasználási jog harmadik személyeknek történő engedélyezésére vonatkozó engedély, továbbá létfontosságúnak tekintendő a későbbi átdolgozásra vonatkozó hozzájárulás.

Az eljáró tanács felhívja a figyelmet arra, hogy az ÁSZF a felhasználási jog tekintetében nem rendelkezik annak időtartamáról. Az Szjt. 43. § (4) bekezdéséből következően, továbbá a Ptk. 409. § (3) bekezdésében foglaltak szerint az ajánlatkérő a tervet csak a szerződésben

⁷ Állásfoglalás, 2. o. 2. bek.

⁸ Az eljáró tanácsnak nem áll rendelkezésére a MÉK-nek küldött megkeresés, amelynek alapján a MÉK állásfoglalását kialakította. Az állásfoglalásból kitűnően a kérdésfeltevés „a szerzői jogok teljes és korlátozás nélküli átruházására” vonatkozott, a jelen esetben azonban ez nem merült fel.

meghatározott célra, azaz a Korányi projektben használhatja fel. A TE tehát a projekt megvalósításához egy alkalomra szóló felhasználási jogot szerzett. Ez a megszerzett jog tartamára nézve azt jelenti, hogy az a megvalósításig fennáll, de a megvalósítás (kivitelezés) határideje nincs meghatározva. A célhoz kötött és egy alkalommal történő kivitelezésre szóló felhasználási engedély mellett a területi korlátozás nélküli felhasználási jog valójában többletjogosultságot nem jelent. Mindemellett a megrendelő (TE) a projekten kívül a tervdokumentáció többszörözésére, más személy birtokába adására, ismételt felhasználására azonban csak a tervezővel kötött külön megállapodás alapján jogosult.

Az átdolgozással kapcsolatban kiemelendő, hogy a felhasználáshoz elengedhetetlen vagy nyilvánvalóan szükséges, a mű lényegét nem érintő változtatásokat a szerző köteles végrehajtani, és ha e kötelezettségének nem tesz eleget, vagy nem tud eleget tenni, a felhasználó a változtatásokat a hozzájárulása nélkül is végrehajthatja (Szt. 50. §). Ezt meghaladó változtatás esetén átdolgozás történik (Szt. 29.§). Az építészeti alkotás mint alkotás fogalma kettős jellegű, beletartozik a terv és a megvalósult épület is. Az épület tulajdonosának indokolt és megalapozott céljának tekinthető, hogy az épület tervezőjével akként állapodjon meg a tervezési szerződésben, hogy jogosultságot szerez a terv/épület későbbi átdolgozására. Az átdolgozás engedélyezésére vonatkozó megállapodással rendelkeznek a felek az épület jövőbeli hasznosítása során a tulajdonjog és a szerzői jog esetleges összeütközésének esetére. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy mind a projekt kivitelezése során, mind pedig az épület használata során az egészségügyi intézmény működési igényeinek és követelményeinek változása miatt szükségessé válhat az épület átdolgozása. (Az eljáró tanács részletesen a 4/a. alatti válaszban mutatja be, hogy a tervező a szerzői jogára hivatkozással nem akadályozhatja meg az építmény mindenkorai tulajdonosát a tulajdonjogból eredő jogosítványok rendeltetésszerű gyakorlásában, akár az objektum átépítésében, akár elbontásában.) Az átdolgozásra vonatkozó vagyoni jog engedélyezése mellett azonban az átdolgozás korlátját jelenti a (természetes személy) szerző személyhez fűződő jogainak védelme.⁹

Az átdolgozás engedélyezésével kapcsolatban az eljáró tanács rámutat arra, hogy a MÉK is az átdolgozást olyan jogosultságnak tekinti, amelyről a felek – megfelelő ellenszolgáltatás fejében – megállapodhatnak. Az eljáró tanácsnak nem feladata az ellenérték tekintetében állást foglalni, de utal arra, hogy az NFÜ javasolta a szerződés III. Tervezési díj szakaszának kiegészítését az alábbi szöveggel: „A szerződő felek egybehangzóan kijelentik, hogy a Tervezési díj meghatározásánál figyelembe vették a szerződés VI. pontja szerinti felhasználási jogok ellenértékét, erre tekintettel a Tervezési díj a jelen szerződés alapján létrejövő, szerzői jogi oltalom alá eső tervek felhasználási díját teljes körűen tartalmazza”.¹⁰

⁹ A szerző személyhez fűződő jogát sérti művének mindenfajta eltorzítása, megcsönkítése vagy más olyan megváltoztatása vagy megcsorbítása, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes (a mű egységének védelme) (Szt. 13. §). A mű jogosulatlan megváltoztatásának minősül az építészeti alkotás vagy a műszaki létesítmény tervének a szerző hozzájárulása nélkül történő olyan megváltoztatása, amely a külső megjelenést vagy a rendeltetésszerű használatot befolyásolja [Szt. 67. § (1) bek.].

¹⁰ Megkeresés, 3. o. 3. bek.

A „harmadik személynek átadható felhasználási jog” kikötésével kapcsolatban az eljáró tanács utal az Sztj. 46. §-ának (1) bekezdésére, miszerint a felhasználó az engedélyt harmadik személyre csak akkor ruházhatja át, illetve csak akkor adhat harmadik személynek további engedélyt a mű felhasználására, ha azt a szerző kifejezetten megengedte. Az Sztj. két esetet foglal magában: (i) a teljes, a szerződés alapján megszerzett felhasználási jog átengedését, és (ii) a megszerzett felhasználási jog alapján további felhasználási jog engedését (alfelhasználási jog engedése). Az ÁSZF szóhasználata („átadható”) nem követi az Sztj. szövegét. Ha a felhasználási szerződés tartalma nem állapítható meg egyértelműen, a szerző számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni [Sztj. 42. § (3) bek.]. További értelmezési szabály a Ptk. 207. § (1) bek., miszerint a szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett. Ebből következően a felhasználási jog továbbengedésével kapcsolatban a megszóvegezés nyilvánvalóan magában foglalja azt, a közérdeknek megfelelő szándékot, hogy a szerzői jog ne korlátozhassa a terveknek a közbeszerzési eljárásban történő felhasználását (például nyílt pályázat kiírását), és a tulajdonos a legkedvezőbb ajánlatot tevő személyt vonhassa be a kivitelezés valamennyi fázisában. A jogátengedés alá van vetve a *nemo plus iuris* elvének, ezért a tervek felhasználására – az ÁSZF-ben előírt felhasználási rendelkezések mellett is – kizárólag a Korányi projekt kivitelezésével kapcsolatban kerülhet sor.

A fentiekre tekintettel összefoglalóan megállapítható, hogy a felhasználási jognak az ÁSZF-ben meghatározott terjedelme, és a jog továbbengedésének lehetősége megfelel az Sztj. rendelkezéseinek, és nem ellentétes a jóhíszeműség és a tisztesség követelményével, továbbá – figyelemmel a támogatás magas összegére¹¹ és a támogatott közcélra – nem tekinthető egyoldalúnak és indokolatlannak.

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy célszerű a megállapodásban nemcsak általánosságban azt rögzíteni, hogy a tervezői díj a terveknek a Korányi projekthez szükséges terjedelmű felhasználásának ellenértékét és a tervezőnek a tervek átdolgozásához való hozzájárulásáért járó ellenértéket foglalja magában, hanem azt is, hogy a díj mely része a terv elkészítésének ellenértéke, és mely része a jogdíj az átengedett felhasználási jog és az átdolgozáshoz adott engedély ellenében (például 80% a terv elkészítésének díja, 20% jogdíj). A megosztási arányt ahhoz képest lehet meghatározni, hogy milyen mértékű tevékenység ellátása volt szükséges a terv elkészítéséhez, és milyen széles terjedelmű a megrendelő jogszerzése. A megosztást indokolhatja az a megfontolás is, hogy ha kellékszavatossági jogvita keletkezik (hibás terv), elősegítheti a vitás kérdések rendezését, ha tudható, hogy mennyi volt a tevékenység ellenértéke. Ha jogszatossági jogvita keletkezik a felek között, segít a vita eldöntésében, ha tudható, hogy a „hibásnak bizonyult” jognak mennyi volt az ellenértéke.

¹¹ KMOP támogatási összeg: 7 299 999 900 Ft (Forrás: www.nfu.hu / látogatás napja: 2010. 08. 11.).

2. *Az ajánlatkérő TE a szerzői jogról szóló törvényben foglaltaknak megfelelően írta-e elő a közbeszerzési eljárásban megkötendő szerződésben a jogok megszerzését?*

A tervezési szerződés alapján a tervező által rendelkezésre bocsátandó, szerzői jogi oldalon részesülő tervek jogi sorsára, az ajánlatkérő által történő felhasználás és annak terjedelmére vonatkozó megállapodás a tervezési szerződés lényeges tartalmi elemének tekinthető.

Mint az 1. kérdésre adott válaszból következik, a TE – a támogatás feltételeit meghatározó ÁSZF-nek történő megfelelés érdekében – az Szjt.-nek megfelelő felhasználási engedély megszerzésére vonatkozó szerződéses rendelkezést kíván alkalmazni a szerződéstervezetben.

3. *Az ajánlattevő K. Kft. a szerzői jogról szóló törvény előírásaival összhangban tagadja meg ezen jogok átadását?*

Az eljáró tanács a szakvéleményének általános észrevételei körében kifejtette, hogy téves a tervező szóhasználata, amikor „a szerzői jogról történő lemondás”, illetve a „a szerzői jog engedélyezése” kifejezéseket használta az ÁSZF és a megkötendő generáltervezési szerződés tervezetének szerzői jogi rendelkezésére.

A szerződéstervezet nem korlátozza a szerzőt megillető személyhez fűződő jogokat, és nem rendelkezik a vagyoni jogok átruházásáról (a fenti kérdés szóhasználatával „átadásáról”) vagy arról történő lemondásról sem. A szerződéses rendelkezés tárgya felhasználási engedély adása, és meghatározza a felhasználási engedélynek megfelelő felhasználási jog terjedelmét.

Az elkészítendő kivitelezési tervek tekintetében a felek szabadon határozzák meg a felhasználási szerződés tartalmát.

A szerzőt az Szjt. alapján megilleti a jog, hogy szabadon határozzon arról, hogy a műre vonatkozóan ad-e, és ha igen, milyen terjedelmű felhasználási jogot. Jelen esetben hangsúlyozzuk, hogy funkcionális jellegű műről van szó, amelyet a tervező a felek korábbi szerződése alapján készített. Erre tekintettel a 2007-ben kötött szerződés alapján már elkészített engedélyezési terveknek az építésügyi jogszabályok szerint meghatározott kivitelezési tervek elkészítése körében történő felhasználására engedélyt tartalmazó felhasználási szerződés megkötésének megtagadása a tervező részéről – mint bármilyen joggyakorlás – *azonban nem ütközhet a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményébe*. Az eljáró tanács rámutat arra, hogy a rendeltetésszerű joggyakorlás tekintetében a felek érdekeit nem csupán az Szjt. szerzői jogi rendelkezéseivel, hanem az Szjt. 3. §-a alapján alkalmazandó Ptk. általános magánjogi elveivel összhangban kell értékelni [lásd részletesen a 4(b) pontban adott válaszban].

A hirdetmény nélküli tárgyalásos eljárás ajánlattételi felhívás megküldésével kezdődik [131. § (1) bek.]. Az eljáró tanácsnak nem áll rendelkezésére a felhívás, de az iratokban talál-

ható hivatkozások alapján megállapítható, hogy a felhívás tartalmazta a szerződéstervezetet,¹² a K. Kft. ennek alapján tette meg ajánlatát.

4. *Amennyiben az ajánlatkérő érvénytelennek nyilvánítja az ajánlattevő ajánlatát, és a közbeszerzési eljárás eredménytelenségéről dönt, milyen úton tudja megszerezni a felhasználási jogokat, hogy eleget tehesen a támogatásra irányuló Pályázat Támogatási Szerződésében foglaltaknak?*

A Korányi projekt (a) egy már meglévő, T. D. által tervezett épület átépítését és (b) egy új épület felépítését tartalmazza.

A közbeszerzés tárgya a meglévő engedélyezési tervdokumentáció alapján az (a) és a (b) pontban megjelölt együttes célokra a kiviteli tervek elkészítése. Az engedélyezési terveket a K. Kft. készítette a 2007-ben kötött tervezési szerződés alapján.

(a) A tulajdonjog és a szerzői jog viszonya

Előfordul, hogy összeütközésbe kerül egymással az ingatlan tulajdonosának tulajdonjoga és az építész szerzői joga. A jogalkalmazói döntést ilyenkor a személyes és a társadalmi érdekek összemérése jelenti; az Szjt. 3. §-a útján ugyanis a szerzői jogra is vonatkozik a rendeltetésszerű joggyakorlás magánjogi alapelve. Így az érdekösszemérés lehetőségének tárgyi jogi alapját a joggal való visszaélés korlátja jelenti.¹³

A bírói gyakorlat szerint a tulajdonosi jogok rendeltetésszerű gyakorlása nem eredményezheti a tervezőnek az építményhez fűződő szerzői joga megsértését (BH 2005. 427). Egy építészeti alkotáshoz fűződő, a tervezőt megillető szerzői jog sérelmét alapvetően az jelentheti, ha az építmény jogosulatlanul megváltoztatásra (átépítésre) kerül. Ezt a magatartást az épület átépítésére jogosult tulajdonos valósíthatja meg. Annak megítélésénél, hogy egy építmény mint szerzői jogi védelem alá eső építészeti alkotás megváltoztatása (átépítése, átalakítása) jogosulatlanul történik-e, abból kell kiindulni, hogy a szerzői jog gyakorlása nem ütközhet össze a tulajdonosnak – a Ptk. 99. §-ában biztosított – a dolog célszerű és zavartalan használatához fűződő dologi jogával. A tulajdonost megilleti az a jogosultság, hogy a tulajdonában álló épületet – ha annak igénye, illetve szükségessége a részéről felmerül – átépítse (annak építészeti kialakítását, rendeltetését megváltoztassa), vagy akár elbontsa azt. A tulajdonosi jogok rendeltetésszerű gyakorlása nem eredményezheti a tervezőnek az építményhez fűződő szerzői joga megsértését. Ha tehát egy építészeti alkotást létrehozó tulajdonosi (megbízási) igény megszűnt vagy megváltozott, a tervező szerzői jogára hivatkozással nem akadályozhatja meg az építmény mindenkori tulajdonosát az objektum átépíté-

¹² A STRAPI 2010. május 26-án kelt levele.

¹³ Gyertyánfy: i. m. (1), p. 358, a 67. §-hoz fűzött magyarázat.

sében vagy elbontásában, és nem kifogásolhatja ezt azon az alapon, hogy ez értelemszerűen az általa készített tervektől való eltérést jelent.

A Szerzői Jogi Szakértő Testület SZJSZT-1/2006. számú szakvéleményében a fenti ítélezési gyakorlat alapján vizsgálta, hogy milyen viszonyban állnak egymással egy építészeti alkotás tekintetében a szerző személyhez fűződő, illetve vagyoni jogai és a tulajdonost megillető, tulajdonjogból fakadó jogosítványok. A tulajdonos tulajdonjogból fakadó jogosultságaival – akár a szerző Szjt.-ben megfogalmazott, személyhez fűződő jogát fogalmilag sértő módon is – akkor élhet, ha az alkotás megváltoztatásához vagy akár az épületben megtestesülő alkotás megsemmisítéséhez fűződő érdek mögött olyan szükségszerű („reális”), magán- vagy társadalmi igény áll, amellyel szemben a szerzői jog gyakorlása rendeltetésellenes joggyakorlásnak minősülhet. Ezt a mérlegelést azonban esetenként kell elvégezni.

A szóban forgó *épület* az Szjt. 1. § által a szerzői jogi védelemben részesülő építészeti műnek minősül. Az *épület tervei* pedig mint az építészeti alkotás tervei szintén szerzői jogi oltalom alatt állnak: a szerzői jogosultat tehát a tervre vonatkozóan is megilletik a szerzői jogi törvényből fakadó (személyhez fűződő és vagyoni) jogosultságok. Ebből következően külön vizsgálendő, hogy a tulajdonos joggyakorlása mennyiben érinti az épületre, illetve a tervekre vonatkozó szerzői jogot.

Az eljáró tanács álláspontja szerint az *épület* átépítéséhez a TE rendeltetészerű használatához fűződő jogszerű tulajdonosi magánérdeke (amely – lévén állami felsőoktatási és egészségügyi intézményről szó – összefonódik a közérdekkel) és általában véve is társadalmi igény fűződik, amellyel szemben a szerzői jog indokolatlan gyakorlása, az engedély alapos ok nélküli megtagadása rendeltetésellenes joggyakorlásnak minősülhet.

Az átépítés során a *korábbi terveket* szükségszerű adottságként alkalmazni indokolt. Az Szjt. 29. §-a szerint a szerző kizárólagos joga, hogy művét felhasználja (többszörözze) és átdolgozza, illetve hogy erre másnak engedélyt adjon. Átdolgozás a mű minden olyan megváltoztatása, amelynek eredményeképpen az eredeti műből származó más mű jön létre. A vizsgált esetben erről van szó; így a tervek felhasználásához (többszörözés) és átdolgozásához az eredeti tervdokumentáció szerzői jogi jogosultjától engedélyt kell kérni.

A 2007-ben kötött tervezési szerződés alapján – kifejezett szerződéses rendelkezés hiányában is – a K. Kft.-t jogszavatossági kötelezettség terheli: a vállalkozó szavatol azért, hogy harmadik személynek nincs olyan joga, amely a terv kivitelezését akadályozza vagy korlátozza. Erre a szavatosságra az eladónak a tulajdonjog átruházásáért való szavatosságára irányadó szabályokat kell alkalmazni [Ptk. 409. § (4) bek.].

A jelenlegi épület eredeti tervdokumentációjának szerzői jogi jogosultja a KÖZTI volt. A KÖZTI 2007. március 30-án kelt nyilatkozata szerint: „A K. Kft. részére a ... átépítéséhez kapcsolódóan a tervdokumentációk felhasználási jogai tárgyában joghatályos megállapodást kötöttünk, mely alapján a kizárólagos tulajdonunkban álló tervdokumentációkat a K. Kft. – amennyiben erre irányuló megbízást, illetve megrendelést kap – jogosult felhasználni.” A nyilatkozat a tervdokumentáció K. Kft. általi felhasználására vonatkozik, de nem tartalmaz

kifejezett kikötést arra, hogy a K. Kft. részére harmadik személy részére átengedhető [Szjt. 46. § (1) bek.], az átdolgozást is magában foglaló [Szjt. 47. § (1) bek.] felhasználási jogot enged. T. D. 2009. október 22-én kelt nyilatkozata szerint „*mint az épület tervezője teljes körű szerzői joggal rendelkezem*”. Figyelemmel a két nyilatkozat eltérő tartalmára, tisztázandó a tervek felhasználását és átdolgozását a TE részére engedélyezni jogosult személye.

Feltehetőleg a KÖZTI nyilatkozatát 2007-ben a tervező azzal a céllal szerezte be és adta át a megrendelőnek, hogy igazolja: az általa készített terven harmadik személy javára fennálló szerzői (vagyoni) jogokat az eredeti terv jogosultjától megszerezte. Mivel szerzői jogi szempontból a felelősség a TE-t mint felhasználót terheli az eredeti jogosulttal (KÖZTI) szemben, célszerű, ha a jogszerű felhasználás lehetőségéről a megrendelő TE – az őt terhelő felelősségre figyelemmel – maga is meggyőződik. A KÖZTI nyilatkozata ugyanis e tárgyban csak korlátozott tartalmú hozzájárulást tartalmaz, csak a K. Kft. általi felhasználásra vonatkozó hozzájárulást.

Az átdolgozás engedélyezésére vonatkozó vagyoni jog mellett vizsgálandó T. D. tervező személyhez fűződő jogai (Szjt. 67.§). Az épület átépítésének terveit maga T. D. készítette. Ebből következően amennyiben ezen terveknek megfelelően kerül sor a kiviteli tervek elkészítésére és a Korányi projekt megvalósítására, nem hivatkozhat a személyhez fűződő jogainak megsértésére.

(b) Az engedélyezési terv és a kivitelezési terv

Mivel a 2007-ben kötött tervezési szerződésben a megrendelő a rendelkezés jogát nem kötötte ki, a Ptk. 412. § (3) bek. alapján a terveket „*saját üzemi tevékenysége körében használhatja fel, nyilvánosságra nem hozhatja, harmadik személlyel nem közölheti; ilyen esetben a szellemi alkotással a vállalkozó szabadon rendelkezik.*”

A mű (terv) elkészítése és átadása, illetve elfogadása azonban még nem hoz létre érvényesen létező felhasználási jogviszonyt a felek között. Ahhoz engedélyt és ahhoz igazodó terjedelmű jogot tartalmazó, írásba foglalt felhasználási szerződés lenne szükséges.

Az engedélyezési tervet azért készítetik, hogy az építkezéshez szükséges hatósági engedélyt beszerezzék. A hatósági eljárásban a terv ügyirat,¹⁴ ezért az eljáráshoz szükséges többszörözés és „átadás”/terjesztés során a terv kiesik a szerzői jogi védelemből [Szjt. 1. §

¹⁴ A tervek a hatósági engedélyezési dokumentáció részét képezték. Valamilyen ügy intézése során került sor elkészítésükre és felhasználásukra, tehát – funkciójuk betöltése során – ügyirattá váltak. Amikor azonban a védett mű elkészült, még nem voltak ügyiratok. A szerzői jogi védelem a szerzőt a mű létrejöttétől kezdve illeti meg (Szjt. 9. §), vagyis a védelem ekkor keletkezik. Ezért az a tény, hogy ügyirattá váltak az eljárásban a tervek, a szerzői jogi védelem fennállását nem érinti, azonban ez a funkció – adott esetben – azzal a következménnyel jár, hogy az említett alkotások – noha művek – az adott szerep betöltésétől kezdve az adott ügyirati funkcióban ki vannak véve a szerzői jogi védelem alól. Hangsúlyozandó, hogy csak az ügyben való felhasználás során nem érvényesül a szerzői jogi védelem. E felhasználás jogát azonban előzetesen a szerzői jogi jogosulttól meg kell szerezni (lásd: SZJSZT 25/2003/1–2).

(4) bek]. A hatósági engedély kiadásával az engedélyezési terv funkcióját betöltötte, és a kivitelezést az engedély előírásai szerint kell végezni.

A Szerzői Jogi Szakértő Testület SZJSZT-2/2001 számú szakvéleményében vizsgálta az engedélyezési és kivitelezési terv egymáshoz való viszonyát, miszerint a kivitelezési tervnek az engedélyezési terv alapján való olyan elkészítéséhez, amely az engedélyezési terv elemeinek a lemásolását jelenti, ugyancsak az engedélyezési terv szerzőjének az engedélyre szükséges, hiszen az Sztj. 18. §-ának (1) bekezdése szerint a szerző kizárólagos joga, hogy művét többszörözze (másolja), és hogy erre másnak engedélyt adjon.

A terművek funkcionális alkotások. A terműveknek több, egymásra épülő, de jogi értelemben egymástól független „fázisa”, készültségi foka van (pl. látványterv, engedélyezési terv, kiviteli terv), e készültségi fokok elérése és a tényleges kivitelezés elkerülhetetlen változtatásokat (elhagyásokat, tartalmi módosítást, bővítéseket) igényel, amelyeket a felhasználó a szerző tiltakozása ellenére is végrehajthat, vagy a szerzőtől különböző személlyel végrehajthat (lásd SZJSZT 14/2006).

A gyakorlatban az engedélyezési tervek alapján kidolgozott kiviteli tervek – értelemszerűen – nem tekinthetők szerzői jogi értelemben vett átdolgozásnak, ugyanis a kiviteli terv készítése során az engedélyezési tervben rögzített fő paraméterektől érdemben eltérni nem lehet.¹⁵ A kiviteli terv a szerzői jogi szempontból érdeminek tekinthető „alkotó” tervezési szakasz lezárását követően készül, és már a megvalósítás szakaszába esőnek tekintendő. A kiviteli terv célja az engedélyezési tervben meghatározott paraméterekkel és műszaki tartalommal dokumentált, tervezett létesítmény kivitelezési munkálataihoz szükséges műszaki-technikai kiegészítések és technológiai eljárások, valamint a szükséges gyártmánytervek, konszignációk kimunkálása. A kiviteli tervek készítése során az engedélyezési tervtől eltérni csak az engedélyezési terv tervezőjének (szerzőjének) hozzájárulásával lehet (lásd SZJSZT 24/07/1).

¹⁵ Az építőipari kivitelezési tevékenységről, az építési naplóról és a kivitelezési dokumentáció tartalmáról szóló 290/2007. (X. 31.) Korm. rendelet 8. §-a szerint az építető vagy megbízása alapján a vállalkozó kivitelező a tervezővel a kivitelezési dokumentáció elkészítésére tervezési szerződést köt. A tervező a jogerős és végrehajtható építésügyi hatósági engedély és a hozzá tartozó, jóváhagyott, engedélyezési záradékkal ellátott dokumentáció alapján szakszerű műszaki tartalmú kivitelezési dokumentációt készít. A tervező a kivitelezési dokumentáció részeként tervezői nyilatkozatot tesz, amely tartalmazza annak kinyilvánítását, hogy az építési engedélyezési terv és a kivitelezési terv összhangban van. A 16. § (6) bek. szerint a kivitelezési dokumentáció tartalma nem térhet el a jogerős és végrehajtható építésügyi hatósági engedélyben, illetve műemlék esetén az örökségvédelmi hatósági engedélyben és a hozzá tartozó, jóváhagyott és engedélyezési záradékkal ellátott építészeti-műszaki dokumentációban foglaltaktól. A kivitelezési dokumentáció tartalmát a 290/2007. (X. 31.) Korm. rendelet 1. sz. melléklete tartalmazza. A kivitelezési dokumentáció: az Étv. 31. §-ának (2) bekezdésében meghatározott követelmények kielégítését bizonyító, az építmény megvalósításához – minden munkarészre kiterjedően az építők, szerelők, gyártók számára kellő részletességgel – a szükséges és elégséges minden közvetlen információt, utasítást tartalmazva bemutatja az építmény részévé váló összes anyag, szerkezet, termék, berendezés stb. helyzetét, méretét, minőségét, mérettűrését, továbbá tanúsítja az összes vonatkozó előírásban, valamint az építésügyi hatósági engedélyezésnél és az ajánlatkérési műszaki dokumentációban részletezett követelmények teljesítését.

Amennyiben a kiviteli tervek semmiben sem térnek el az engedélyezési tervtől, csak részletezik azokat, és a kivitelezéshez szükséges műszaki-technikai kiegészítéseket tartalmazzák, úgy – tényállástól függően – nem minden esetben beszélhetünk alkotói folyamatról, egyéni, eredeti alkotásról, így átdolgozásról sem. Ebből következően ilyen esetekben a kivitelezési tervek elkészítéséhez nem szükséges a szerző engedélyét kérni az Szjt. 29. §-a alapján.

Amennyiben a TE érvénytelennek nyilvánítja az ajánlattevő K. Kft. ajánlatát, és a közbeszerzési eljárás eredménytelenségéről dönt, az engedélyezési tervnek az újabb közbeszerzési eljárásban, illetve az engedélyezési tervnek a kivitelezési terv céljaira másolás (többszörözés) útján történő felhasználása olyan önálló felhasználási mód, amelyhez a szerző engedélye szükséges az Szjt. 18. §-a alapján. Az Szjt. 3. §-a alapján alkalmazandó Ptk. általános magánjogi elveivel összhangban az adott funkcionális jellegű mű felhasználására az engedély megtagadása a szerző részéről – mint bármilyen joggyakorlás – azonban nem ütközik a joggal való visszaélés tilalmába (Ptk. 5. §).

A szerző engedélyét a fenti felhasználási módokra a TE felhasználási szerződéssel szerezheti meg.

Ugyan a 2007-ben kelt tervezési szerződés nem tartalmaz semmilyen rendelkezést az elkészült tervek felhasználásával kapcsolatban, a Ptk. 412. § (3) bek. alapján a TE a terveket „*saját üzemi tevékenysége körében*” felhasználhatja, de nyilvánosságra nem hozhatja, harmadik személlyel nem közölheti. Vizsgálandó, mit jelent a jelen esetben a „*saját üzemi tevékenysége körében*” történő felhasználás. A TE az engedélyezési terv átadott dokumentációját az épület kivitelezésére felhasználhatja (amennyiben az a kivitelezéshez megfelelő részletezettségű lenne), de a szerző további hozzájárulása szükséges a további külön felhasználási módokra (az engedélyezési tervnek az újabb közbeszerzési eljárás és a kivitelezési terv céljaira történő másolása). Önmagában a kivitelezési terv elkészítése a „*saját üzemi tevékenység körében*” történő felhasználásnak minősül (mivel az építésügyi szabályok értelmében nem térhet el az engedélyezési tervtől). Ezt azonban meghaladja a közbeszerzési eljárás alapján mással kötendő szerződés szerinti felhasználás, mivel ez a terveknek a közbeszerzési eljárás nyertese általi felhasználását jelenti. Ez utóbbi felhasználás ugyanis nem csak azt jelenti, hogy a TE közreműködőt vesz igénybe (Ptk. 315. §),¹⁶ hanem a kivitelezési terv készítője – a korábban hivatkozott építésügyi jogszabályok alapján is – szerzői jogi értelemben saját nevében történő felhasználást is végez, amelyhez alfelhasználási jog engedése szükséges.

A TE-t jelenleg megillető, a „*saját üzemi tevékenység körében*” történő felhasználást biztosító korlátozott jogosultságát tehát szükséges „kiegészíteni” a K. Kft.-vel kötendő felhasználási szerződésben a közbeszerzési eljárással kapcsolatos felhasználási módokkal, továbbá biztosítania kell a felhasználási jognak a támogatási szerződésben meghatározott terjedelmét.

¹⁶ Példa a közreműködő igénybevételére: ha a kiadó kiadói jogának gyakorlására nyomdát vesz igénybe, a nyomda a többszörözés jogát a kiadó jogán végzi, ehhez nincs szükség alfelhasználási engedélyre. L. Gyertyánfy: i. m. (1), p. 256, a 46. §-hoz fűzött magyarázat.

A tervező 2010. május 26-án kelt javaslata szerint „A Szerző továbbra is fenntartja szerzői jogait. A szerző tervei alapján elkészülő épületekkel kapcsolatban a későbbiekben a Szerző egyszeri felhasználási jogot ad harmadik személynek a szerződés aláírásával, azzal a feltétellel, hogy:

– a felhasználási díjat Ajánlatkérő az érdekeltség időpontjában, külön szerződés alapján Szerzőnek megtéríti,

– az érdekeltség időpontjában kiírásra kerülő közbeszerzési eljáráson vagy pályázaton Ajánlatkérő biztosítja Szerző részvételét.”

Amennyiben a TE a kivitelezési tervek elkészítésére vonatkozó tervezési szerződést a lefolytatott tárgyalásos közbeszerzési eljárás eredménytelensége miatt a K. Kft.-vel nem köti meg, a TE részéről szükséges, hogy a K. Kft.-vel olyan külön felhasználási szerződést kössön, amely lehetővé teszi a terveknek a későbbi nyílt közbeszerzési eljárásban történő felhasználását és a nyertes pályázóval olyan tervezési szerződés megkötését, amelynek a teljesítése nem sérti a K. Kft.-nek az engedélyezési tervekkel kapcsolatos szerzői jogát. Az engedély megadását a K. Kft. díjazáshoz kötheti. Nincs olyan jogszabály, amely a hozzájárulás fejében kérhető díj mértékére vonatkoznék ebben az esetben, ez az érintett felek megállapodásán múlik. Figyelembe kell venni azonban, hogy a TE a 2007-ben kötött tervezési szerződés alapján a tervek felhasználására már korlátozott jogosultságot szerzett, a megszerzendő engedély pusztán ennek a „kiegészítésére” szolgál, figyelemmel a közbeszerzési eljárásra. A feleknek tehát a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményének megfelelően indokolt megállapodást kötniük.

A közbeszerzési eljárásban történő részvétel biztosításának kérdése nem tartozik a Szerzői Jogi Szakértő Testület feladatkörébe.

Dr. Szilágyi István, a tanács elnöke
Dr. Bacher Gusztáv, a tanács előadó tagja
Dr. Hepp Nóra, a tanács szavazó tagja